

In de lijn van het Algemeen Verslag over de Armoede beschouwt het samenwerkingsakkoord – overeengekomen in 1998 tussen de federale Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten – armoede als een schending van de rechten van de mens. In die optiek kan de strijd tegen armoede zich op geen enkele manier laten verstaan als een berustend aanvaarden of het beheersen van een bepaald percentage mensen dat uitgesloten wordt. Wel integendeel, het vereist een niet aflatende focus op een aantal ambitieuze doelstellingen die niet gemakkelijk te bereiken zijn. Ze beogen het respect voor fundamentele rechten en voor de waardigheid van elke mens. In deze universalistische definitie van armoede, is het eindpunt de opheffing van alle mogelijke vormen van sociale, economische, culturele en politieke uitsluiting.

Streven naar het uitbannen van armoede is een ingewikkelde en collectieve onderneming, waarvoor de mobilisatie nodig is van iedereen. In de geest van zijn opdracht heeft het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting met dit verslag alvast “een bijdrage aan politiek debat en politieke actie” willen leveren.

De volgorde van de verschillende teksten is noodzakelijkerwijs willekeurig. Dat men over de volgorde geen unanimititeit bereikte, hoeft niet te verbazen. Het wijst op de ondeelbaarheid van de rechten van de mens, op de noodzaak van een globale, multidisciplinaire aanpak waarbij selectieve en gesegmenteerde maatregelen vermeden moeten worden.

Elke tekst volgt dezelfde structuur, van algemeen naar specifiek. Een globale oriëntatie wordt opgesplitst in resoluties die op hun beurt een aantal concrete pistes omvatten.

Hoewel de sociale zekerheid geen apart thema is dat door het Steunpunt wordt behandeld, is het alomtegenwoordig in dit verslag. Het loopt als een rode draad doorheen de oriëntaties over inkomen, fiscaliteit, arbeid, gezondheid en beleidsvoorwaarden. Het systeem van sociale zekerheid speelt ontegensprekelijk een sleutelrol in het voorkomen van armoede en bestaansonzekerheid.

Het overleg binnen het Steunpunt en 10 jaar Algemeen Verslag over de Armoede

Het vermelde samenwerkingsakkoord vertrouwt het Steunpunt de opdracht toe om een tweemaaljaarlijks verslag op te stellen dat bijdraagt aan de coherentie in de strijd tegen armoede. Om dit te realiseren doet het Steunpunt beroep op een aantal permanente overleggroepen. Daar de teksten het resultaat zijn van debat en gedachtewisseling, vormen deze groepen de spil van de werking van het Steunpunt. De activiteiten van een overleggroep krijgen vorm op langere termijn: het tijdsaspect is bijzonder belangrijk voor het installeren van een vertrouwensbasis en een duurzame dialoog.

Naast structureel overleg, werden in 2005 een groot aantal eenmalige ontmoetingsmomenten georganiseerd in het kader van 10 jaar Algemeen Verslag over de Armoede (AVA). In uitvoering van het federaal regeerakkoord, namen de minister van Maatschappelijke Integratie en de Interministeriële Conferentie Maatschappelijke Integratie het initiatief tot een maatschappelijk debat over armoede en sociale uitsluiting in België. Er werden ontmoetingsmomenten georganiseerd door de Koning Boudewijnstichting (KBS) in de tien provincies en in Brussel. Het Steunpunt werd aangezocht om het debat inhoudelijk te ondersteunen: in de eigen overleggroepen werden discussienota's voorbereid. Deze teksten vormden het uitgangspunt bij de provinciale ontmoetingsmomenten. Het Steunpunt nam nadien deel aan deze momenten om nota te nemen van de signalen en de getuigenissen.

De inhoud van dit verslag is dus het resultaat van verschillende vormen van debat en overleg.

Het verslag 2005: naar een politieke agenda

Aanvankelijk waren heel wat actoren terughoudend en uitten zij twijfels over de zin van het huidige dialoogproces rond armoede. Ze gaven meermaals te kennen dat er in het verleden te weinig antwoord kwam op vragen en voorstellen die ze richtten aan de beleidsvoerders. Ze menen dat het uitblijven van antwoorden de dialoogmethode in diskrediet dreigt te brengen. Niettemin hebben de meesten onder hen deelgenomen aan het proces, in de hoop op een daadwerkelijk debat met de beleidsvoerders.

Er is geopteerd voor een concreet en politiek concept, met de bedoeling een debat ten gronde te stimuleren. Met andere woorden, de verwachtingen van de mensen die dagelijks de strijd leveren tegen armoede, zijn groot.

Achteraan zijn de namen opgenomen van mensen die hebben bijgedragen aan de totstandkoming van dit verslag. Zonder de inbreng van deze grote groep bevoorrechte getuigen had het niet kunnen verschijnen: mensen in armoede en hun organisaties, hulpverleners, wetenschappers, vormingswerkers, beleidsmedewerkers, enzovoort. Het Steunpunt bedankt iedereen voor de moed, expertise en betrokkenheid om mee te werken aan dit proces.

De presentatie van dit rapport is geen eindpunt op zich. Zoals het slot van dit verslag benadrukt, wordt het voorgesteld aan de Interministeriële Conferentie Maatschappelijke Integratie. Daarna is het aan de regeringen en parlementen – en hun adviesorganen – om verdere politieke opvolging te geven aan de aanbevelingen van dit rapport.

Ingegeven door de doelstelling van deze publicatie en omwille van de leesbaarheid, werd het aantal referenties en cijfers beperkt tot een minimum. Voor meer achtergrond verwijzen we naar een uitgebreide inventaris die recent door het Steunpunt werd samengesteld. Deze thematisch opgebouwde lijst van publicaties, documenten en rapporten is consulteerbaar op de website. De site bevat eveneens een rubriek "feiten en cijfers". Aan de hand van statistisch materiaal dat uit allerlei bronnen is samengebracht, wordt een aantal vaak gestelde vragen in verband met armoede en sociale uitsluiting in België beantwoord.